

Jaap Swart

SCOTT'S

HELDENDOOD

117 Zondag 17 Januari was het vijf en twintig jaar geleden, dat de Zuidpool binnen de tijd van een maand voor de tweede maal werd betreden. Het is zo'n nuchter jaartal: 17 Januari 1912, maar welk een enorme tragiek ligt hier achter verborgen. Op 14 December van het vorige jaar was het aan den Noor Roald Amundsen gelukt de onbetreden Zuidpool te ontdekken, na een zware en geforceerde tocht over een moeilijk en gevaarlijk gletschergebied. Maar tijdens zijn met zoveel succes bekroonde expeditie, worstelden er van de andere kant vastberaden en onverschrokken mannen om hetzelfde, zo vurig verlangde punt te bereiken. Dit waren kapitein Robert Falcon Scott en zijn metgezellen. Ook hij trachtte vanuit

zijn basiskamp de Pool te bereiken. Met vijf mannen brak hij op 1 November 1911 op, om te trachten de Pool te veroveren. Verschillende kameraden vergezelden hem, die er voor moesten zorgen, dat er voor de terugreis levensmiddelendepots werden aangelegd. Eindelijk op 4 Januari verlaat hun de laatste steunafdeling op ongeveer 150 mijlen afstand van de pool. Nu trokken er vijf mannen met een slede zuidwaarts, namelijk Scott, kapitein Oates, luitenant Bowers, onderofficier Evans en dokter Wilson. Maar het geluk is niet op hun hand, want zij treffen buitengewoon slecht weer, koud, met afmattende sneeuwstormen. Scott wordt echter nog fysiek gekweld, omdat hij weet, dat ook de Noren

trachten de Pool te bereiken en er alles op hebben gezet, om de eersten te zijn. Hij vreest de Noorse vlag op het zuidelijkste punt der wereld te zullen vinden. En inderdaad, zijn voorgevoel komt uit. Scott schrijft in zijn dagboek, dat wel het aangrijpendste document is, dat ooit door mensenhanden werd vervaardigd: „HET ergste is gebeurd. Ongeveer twee uur na ons vertrek ontdekten Bowers' scherpe ogen iets, wat hem een sneeuwhoop toeleek. Een half uur later ontdekte hij vooruit een zwarte stip. Wij zagen nu spoedig, dat het geen natuurverschijnsel kon zijn, het was een zwarte vlag, aan een sledeijzer bevestigd; in de nabijheid ontdekten wij de overblijfselen van een kamp, slee- en skisporen komend en gaand en de duidelijke sporen van veel hondepoten — veel honden. Dit zei ons alles. De Noren zijn ons voor geweest en hebben het eerst de Pool bereikt. Het is een ontzettende teleurstelling en het spijt mij zeer voor mijn trouwe kameraden. Het zal een moeizame thuisreis worden. . .” Welk een wereld van leed en teleurstelling spreekt er uit deze eenvoudige woorden. Het is dan ook te begrijpen, als men na een zo gevaarvolle en moeilijke tocht zich eindelijk op het laatste ogenblik het hoogste doel, waarop alles gezet was, ziet ontglippen. Scott voorzag reeds de moeilijkheden voor de terugtocht. „Het zal een moeizame thuisreis worden. . .” Inderdaad, ook deze woorden werden bewaarheid. Ze fotografeerden zichzelf aan de Pool. Hun gezichten tonen een lachende uitdrukking, omdat Bowers, die aan de ontspanningsdraad moest trekken, er een ongelukje mee had. Dit is wel de meest tragische foto, die er ooit werd vervaardigd. Een groep mannen met vermoeid uiterlijk, na de gruwelijke teleurstelling. De tent van Amundsen ziet men op de achtergrond. Dan vangt de terugreis aan, na eerst „hun gesmade Union Jack” zo nauwkeurig mogelijk op de Pool geplant te hebben. Het wordt een ware lijdensweg. Het weer wordt steeds slechter, vinnig koud en zware sneeuwstormen, temperaturen van zestig en tachtig graden onder nul, kwamen voor. Hun gezondheidstoestand wordt er steeds slechter op. Evans' neus bevroor en hij verloor twee vingernagels, Wilson verrekte een pees en leed aan sneeuwblindheid, Oates leed erg aan zijn voeten en Scott deed een lelijke

val. 4 Februari deed Evans een val en bleef versuft door een hersenschudding liggen. Dr. Wilson bleef als man van de wetenschap tot het laatste toe fossielen en geologische monsters verzamelen. 15 kilogram gesteente voerde hij tot het einde toe mede. Een waarlijk heroïsche opvatting van zijn plicht. Ongelukkigerwijs raken zij door het slechte weer, en bemoeilijkt door de aanhoudende sneeuwstormen de weg kwijt, maar op 13 Februari gelukte het hun toch een reserve-depôt te ontdekken en kwamen zij hierdoor in het bezit van een rantsoen voor drie en een halve dag.

17 Februari, na een totale inzinking, sterft Evans, die in het algemeen als de sterke man der expeditie werd beschouwd. 16 Maart nadert Oates' einde. Hij verzocht zijn kameraden hem alleen in zijn slaapzak achter te laten, zodat hij hun niet meer tot last was. Dit werd natuurlijk niet toegestaan. De volgende dag ging hij even weg en kwam niet meer terug. Hij had zichzelf voor het welzijn zijner kameraden opgeofferd, iets wat hij altijd van plan was geweest, indien hij hen tot last werd. 29 Maart maakte Scott de laatste aantekeningen in zijn dagboek. Ze zijn van een verheven schoonheid, als men er bij bedenkt dat het is neergeschreven in het aangezicht van de dood. Zijn laatste regels zijn: „Het is jammer, maar ik geloof niet, dat ik meer kan schrijven. In naam van God, zorg voor onze familieleden. . . .”

Tengevolge van het ontzettend slechte weer kon pas een hulpexpeditie vanuit het basiskamp in October worden uitgerust. 11 November ontdekten zij de tent van hun gestorven makkers. Bowers en Wilson lagen in hun slaapzak alsof zij sliepen; Scott was later gestorven en had zijn slaapzak opengeslagen. De drie aantekenboeken lagen onder zijn schouder en zijn arm lag over Dr. Wilson heen. Zij vonden ook de rollen films, die, na later te zijn ontwikkeld, uitstekende opnamen weergaven en wel de meest tragische foto's zijn.

Over hun lijken bouwden zij een grote sneeuwhoop, waarop zij een kruis plaatsden. Op de plaats waar hun winterhut stond werd ter hunner ere een kruis opgericht met als grafschrift een aanhaling uit Tennyson's Ulysses: „To strive, to seek, to find and not to yield.”

